

Dánia, ahol élmény minden könyvtárlátogatás

2017. május 21–26. között Dániában tanulmányúton vettem részt kollégáimmal. Néhány nap alatt több száz kilométert tettünk meg, nyolc könyvtárat jártunk be, több száz fotót készítettünk. Hazahozott élményeink száma számtalan. A két ország könyvtári rendszere közötti távolság fényévekben mérhető. Beszámolómban igyekeztem tárgyilagosan leírni a tapasztalatokat, mind a körülmények, mind a szolgáltatások tekintetében.

Utazásunk harmadik állomása Aalborg volt, amely Nordjylland régió székhelye. Lakosainak száma körülbelül 112 000 fő.

Aalborg University Library

Az első könyvtár, ahová ellátogattunk az az *Aalborg University Library* központi könyvtára volt. Ezen kívül az egyetemnek a különböző karokon még hat fiókkönyvtára van.

(<http://www.en.aau.dk/>)

Az épület a városközponttól körülbelül húsz percre található, közel a legnagyobb egyetemi karokhoz.

Ez a „legnyitottabb könyvtár”, mert 0–24 óráig a hallgatók rendelkezésére áll. Könyvtárosok csak napközben tartózkodnak az épületben, 8–16 óráig, hétköznapokon. Az ajtó a társadalombiztosítási azonosító kártyával nyitható, így minden esetben tudható, hogy éppen ki tartózkodik az épületben. A kamerákon túl éjszaka biztonsági őr is körbejár, figyelve, hogy senki ne aludjon a terekben.

A hallgatók nagy száma miatt erre a nyugodt tanulási térre szükség van. Érkezésünkkor, 9 órakor már voltak az épületben, és a terek folyamatosan teltek meg a hallgatókkal, távozásunkkor 11 körül már szinte minden szegletben diákok voltak, hol egyedül, hol 3–4 fős csoportokban. Van lehetőség külön termet is foglalni az információs pultban.

Egy központi katalógusban böngészhetnek a hallgatók, és a kiválasztott könyvre leadják az igényt, amelyet 2–4 napon belül vehetnek át a választott könyvtárban. Erről a könyv pontos lelőhelyét meghatározó e-mail (vagy sms) értesítést kapnak. A dokumentumokhoz így bármikor hozzájuthatnak, önállóan megtalálva azt.

Ahogy a korábbi helyeken már láttuk, itt is a racionalitás és az egyszerűsítés jellemzi az állománymenedzsmentet.

Figyelik a statisztikai adatokat és alkalmazkodnak a trendekhez. Az adatok mutatták, hogy a papíralapú dokumentumok használata csökkent, míg az elektronikus dokumentumoké növekedett. Ezt figyelembe véve a kölcsönzési költségvetés (28 146 000 DKK!) 92%-át teszik ki az e-dokumentumok, és mindössze 8% az, amit a nyomtatott dokumentumokra költenek. A statisztikáik szerint a nyomtatott könyvek 35%-a soha nincsen kölcsönözve. Ezek a könyvek három évig még a raktárban vannak, majd, ha akkor sem kellene, akkor selejtezik őket. Ez a szemlélet jellemző egyébként az összes könyvtárra, amelyben jártunk.

Ezen túl egyetemi könyvtárként az intézmény kutatási eredményeit is ők tartják nyilván. Bibliometriai adatbázisuk minden oktatói és hallgatói publikációt, kutatást tartalmaz, évente mintegy 5000 rekorddal bővül (<http://www.en.aau.dk/research/>). Az egyetem elektronikus irattárát is a könyvtár menedzseli, már nem használnak papíralapú dokumentumokat.

Alapszolgáltatásaik közé tartozik a hallgatók támogatása is, az összes egyetemi ügyükkel kapcsolatosan tudnak segíteni. Nyilvános könyvtárként is működik és csakúgy, mint Dánia összes bibliotékájában, itt is ingyenes a használat.

Ami az intézmény különlegessége a nonstop elérhetőségen kívül, az a „*Foglald le a könyvtárost*”

szolgáltatás. Ez a használoképzés speciális módja, előre megbeszélt időben segít egy szakember elsajátítani az információkeresés alapjait, támogatást nyújt a kutatáshoz, tanuláshoz. Erre több helyen rendelkezésre áll speciális berendezés is (1. ábra).

1. ábra Diáklány várja könyvtárosát

Aalborg Public Libraries

<https://www.aalborgbibliotekerne.dk>

A városi könyvtár egyben megyei könyvtár is, hiszen Aalborg a régió központja. Összesen 12 közkönyvtár tartozik hozzá, egy iskolai könyvtár, a *History of Aalborg* (Helytörténeti gyűjtemény), valamint három könyvtárbusz is.

A hét minden napján nyitva vannak, összesen 84 órát (általában 08–21-ig). Ebből személyzet hétköznap 10–16 óráig áll rendelkezésre, a fennmaradó időben önkiszolgáló a rendszer. Minden fiókban automata kölcsönzés és visszavétel van, de csak a központi könyvtárban üzemel a könyvszortírozó robot (2. ábra).

Ugyanúgy, mint a többi könyvtárban itt is „okos” a rendszer, egy telefonra töltött alkalmazás használatával azonosították a lelőhelyet, a pontos polc- és

sorazonosítót küldték el a használónak, aki a könyvet lefoglalta.

2. ábra Könyvszortírozó robot

A kiszállítás mindig innen történik az összes többi könyvtárba. Egész Dániában központi könyvtári ellátási rendszer működik, minden könyv szerepel az adatbázisban. A könyveket már azonosítóval ellátva kapják, egyszerű leírással. Nincsen helyben katalógizálás, csak a helyismereti dokumentumok feltárása miatt alkalmaznak két feldolgozó könyvtárost.

Városi könyvtárként olyan funkciót töltenek be, mint a hazai városi könyvtárak. Öröm volt felismerni, hogy úgy, mint mi, ők is nagy hangsúlyt fektetnek az olvasási kompetenciák fejlesztésére, szoros együttműködéssel az iskolákkal, óvodákkal. Nemcsak várják a gyerekeket, hanem ők maguk is kimennek az intézményekbe. Játékos vetélkedőket, bajnokságokat rendeznek, amelynek középontjában a nyelv áll.

A gyerekeknek délutánonként „Homework Café” keretében nyújtanak segítséget a házi feladatok megoldásához. Nem a könyvtárosok válnak matematika tanárrá, hanem lelkes önkéntesek látják el ezt a tevékenységet.

A felnőtt/idősebb lakosság digitális kompetenciájának fejlesztését is végzik. Erre különösen nagy szükség van, mert Dániában a hivatalos ügyeket

csak elektronikus úton lehet intézni. Így minden állampolgárnak szüksége van ezekre az ismeretekre. Heti rendszerességgel tartanak „IT Café” délutánokat, amikor önkéntesek segítenek az érdeklődőknek.

Az irodalom, az olvasás népszerűsítésével kiemelten foglalkoznak, de elfogadják a trendeket, hogy kevesebb könyv szükséges, azok sem feltétlenül papíralapon. A hangsúly áttevődött a könyvről a közösségre. Ennek megfelelően a terek kialakításánál is arra fókuszáltak, hogy a *vendég* mit szeretne. Véleményük megismerésére fókuszcsoporthoz beszélgetéseket alkalmaznak.

A Dokk1 után már nem röknyödttem meg a játé gépeken, sőt a csocsóasztalon sem. Felnőttek és gyerekek egyaránt kölcsönözhetnek számítógépes játékokat, Playstationt, Wiit, Nintendot és Xboxot. Sőt, mi több, külön játéktér áll rendelkezésre, ahol a fiatalok hódolhatnak hobbijuknak, egy térben, egymással online játszva. Apa és fia együtt próbálhatják ki a különböző programokat, amiket utána ki is kölcsönözhetnek. Itt a hagyományos játékok is népszerűek, rengeteg társasjáték várta a polcokon, hogy értük jöjjenek a kiértékeltek használók.

Gitárral, szintetizátorral, mikrofonokkal, erősítővel felszerelt mini stúdióval tették újra népszerűvé zenei gyűjteményüket. Ott nem tűntek el a polcokról a bakelit lemezek sem.

Ami ebben a könyvtárban újszerű volt számomra (mert a személyzet nélküli kölcsönzést, és könyvtárat előző nap már láttam), az az volt, ahogy a könyvtárosok viselkedtek. „Salesman”-ként, jól azonosítható ruházatban járkáltak a polcok és a vendégek között, folyamatosan rendelkezésre állva, a betérőket megszólítva. Nem pult mögött ülve, a monitorba temetkezve vártak, hanem széles mosollyal üdvözöltek minden betérőt.

Nyilván jó kedvükhöz azért hozzájárul a heti 37 órás munkaidő is, valamint az, hogy nem kell egy személyben ellátniuk a kölcsönző, a tájékoztató, a tanár, a pénztáros, a marketinges, programszervező stb. ... munkaköröket is.

Fiókkönyvtár az uszodában

A központi könyvtár megismerése után ellátogatunk egy fiókkönyvtárba is, amely egy uszodában kapott helyet. Könyvkínálata főként a legfrissebb irodalomból állt, természetesen a könyvesboltokra

jellemző arculattal (ez minden könyvtárra jellemző az országban) (3. ábra).

3. ábra **Praktikus fiókkönyvtár**

Itt még inkább látványos volt a személyzet nélküli nyitva tartás, amelyről a bejáratnál kaptak tájékoztatást a betérők, hogy jelenleg személyesen nem találkozhatnak a könyvtárossal (aki valóban az a személy, aki a képen látható) (4. ábra).

4. ábra **Tájékoztató molinó: mikor van könyvtáros a könyvtárban**

TMT 65. évf. 2018. 5. sz.

Az intézmény egészét áthatja az a gondolkodás-mód, amit követnek: „**Think as a guest – act as a host**”, azaz **gondolkodj vendégként – cselekedj házigazdaként**. Vagyis a középpontban a látogatók állnak, minden szolgáltatást úgy fejlesztenek ki, hogy a lakosság igényeinek megfeleljenek.

Ha csak egyetlen gondolatot hozhattam volna haza egy varázsböröndben a dániai utazás esszenciájaként, akkor ez lett volna az.

Czakóné Gacov Katalin
(Verseghy Ferenc Könyvtár és Közművelődési
Intézmény
igazgato@vfmk.hu)